

**Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола
Юридичне відділення**

Циклова комісія юридичних дисциплін бакалаврату

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ: перший (бакалаврський)

СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ: бакалавр

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ: 08 Право

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ: 081 Право

2019-2020 н.р.

Робоча програма з навчальної дисципліни «Екологічне право України» складена для здобувачів вищої освіти відповідно до програми підготовки фахівців за спеціальністю 081 Право, освітнього ступеня бакалавр, за денною та заочною формами навчання

Розробник:

Майка Наталія Володимирівна, викладач, кандидат юридичних наук

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні циклової комісії юридичних дисциплін бакалаврату

Протокол № 1 від «29» серпня 2019 року

Голова ЦК І.О. Томчук

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Право»

«29» «серпня» 2019 року

Гарант освітньо-професійної програми І.О. Томчук

Робочу програму перевірено:

«30» «серпня» 2019 р.

Завідувач відділення бакалаврату М.Д. Денисовський

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО»

Екологічне право України є комплексною галуззю законодавства України. Формування екологічної правосвідомості у сучасності має бути найголовнішим завданням еколого-правової освіти, яка є необхідним елементом культури людини. Право громадян на освіту, в тому числі еколого-правову, закріплено Конституцією України, законодавством України про освіту, Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» та іншими нормативно-правовими актами.

У сучасних умовах формування державності та правової системи України актуального значення набуває підготовка екологічно грамотних фахівців-правознавців. Вивчення студентами юридичних спеціальностей навчальної дисципліни «Екологічне право України» є важливим елементом комплексної системи юридичної освіти. Завдяки саме цій дисципліні формується екологічна правосвідомість, набуваються вміння щодо практичної реалізації норм екологічного законодавства.

Мета навчальної дисципліни «Екологічне право» полягає у формуванні системи знань про поняття, предмет та методи екологічного права, його джерела, основні інститути та підгалузі, правове регулювання використання, відтворення та охорони природних ресурсів, юридичної відповідальності за екологічні правопорушення.

Завдання дисципліни полягає у формуванні, розвитку та удосконаленні фахових компетентностей, серед яких:

- ✓ ознайомитися із змістом правових інститутів земельного права, об'єктивними закономірностями їх становлення і розвитку;
- ✓ глибоко засвоїти правові категорії, передбачені законодавством природокористування;
- ✓ прищепити студентам уміння працювати з нормативно-правовими актами;

✓ набути навички практичного використання норм сучасного законодавства стосовно до конкретних ситуацій;

✓ залучити студентів до активного обговорення теоретичних питань, навчити формулювати і чітко викладати свою думку, виявляти самостійність і творчий підхід до вирішення життєвих ситуацій;

✓ ознайомити студентів із судовою практикою, роботою інших органів, що застосовують норми права природокористування.

Після вивчення навчальної дисципліни студент повинен показати такі **результати навчання:**

✓ розкривати зміст норм земельного права і використовувати їх у своїй практичній роботі;

✓ тлумачити чинне законодавство;

✓ аналізувати діючий порядок та умови виконання норм права природокористування;

✓ аналізувати процес удосконалення еколого-економічного механізму управління землекористуванням та охороною земель;

✓ застосовувати чинне законодавство під час розгляду справ у судах ;

✓ складати правові, юрисдикційні та інші акти;

✓ аналізувати міжнародні норми і системи правового регулювання діяльності суб'єктів-природокористувачів.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 3	Спеціальність: 081 ПРАВО	Обов'язкова (нормативна) Мова викладання: українська	
Кількість змістових модулів - 3		Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90 год.	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	4-й (1-й)	4-й (1-й)
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год.		Лекції:	
		16	10
		Практичні, семінарські:	
		16	
		Самостійна робота:	
		58	80
		Вид контролю: залік	

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма навчання					Заочна форма навчання				
	всього	у тому числі				всього	у тому числі			
		л	п	с	с.р.		л	п	с	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Загальна частина екологічного права України										
Тема 1. Екологічне право в системі права України	8				6	10				8
Тема 2. Джерела екологічного права України	8	2		2	6	8	2			8

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма навчання					Заочна форма навчання				
	всього	у тому числі				всього	у тому числі			
		л	п	с	с.р.		л	п	с	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 3. Право природокористування	8	2			6	8				8
Тема 4. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення	9	2		2	5	10	2			8
Разом за змістовим модулем 1	37	6		4	23	36	4			32
Змістовий модуль 2. Правове регулювання використання природних ресурсів										
Тема 5. Правове регулювання використання та охорони земель	9	2		2	5	10	2			8
Тема 6. Правове регулювання використання та охорони надр	10	2		2	6	8				8
Тема 7. Правова охорона та використання вод	10	2		2	6	10	2			8
Тема 8. Правове регулювання використання та охорони тваринного та рослинного світу	10	2		2	6	8				8
Тема 9. Правова охорона атмосферного повітря	8			2	6	8	2			8
Тема 10. Правове регулювання відносин щодо надзвичайних екологічних ситуацій	8	2		2	6	10				8
Разом за змістовим модулем 2.	55	10		12	35	54	6			48
РАЗОМ	90	16		16	58	90	10			80

3. ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО»

Змістовий модуль 1. Загальна частина екологічного права України

Тема 1. Екологічне право в системі права України

Поняття про галузь права – екологічне право. Предмет та методи екологічного права України. Принципи екологічного права. Система екологічного права. Зв'язок екологічного права з іншими галузями права.

Тема 2. Джерела екологічного права України

Загальне поняття про джерела екологічного права. Види джерел права. Загальна характеристика Конституції України як джерела екологічного права. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» як один з основних джерел екологічного права. Кодифіковані нормативно-правові як джерела екологічного права. Міжнародні документи як джерела екологічного права України.

Тема 3. Право природокористування

Загальна характеристика права природокористування, його принципи та зміст. Види природокористування. Класифікація природокористування. Зміст права природокористування. Особливості права володіння та користування природними ресурсами. Суб'єкти природокористування. Первинні та вторинні природокористувачі. Об'єкти загального та спеціального природокористування.

Тема 4. Юридична відповідальність за екологічні правопорушення

Поняття відповідальності за екологічні правопорушення як різновид юридичної відповідальності. Екологічні правопорушення і його види. Склад екологічного правопорушення. Види юридичної відповідальності за екологічні правопорушення

Змістовий модуль 2. Правове регулювання використання природних ресурсів

Тема 5. Правове регулювання використання та охорони земель

Склад та цільове призначення земель України. Категорії земель. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення. Правовий режим земель у межах населених пунктів. Правовий режим земель, що особливо охороняються. Правовий режим земель лісгосподарського призначення. Правовий режим земель водного фонду. Правовий режим земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.

Тема 6. Правове регулювання використання та охорони надр

Поняття та загальна характеристика права користування надрами. Види права користування надрами, їх класифікація. Суб'єкти та об'єкти права надрокористування. Підстави виникнення, зміни та припинення права користування надрами Ліцензування діяльності з використання надр. Права та обов'язки користувачів надр. Відповідальність за порушення законодавства про надра.

Тема 7. Правова охорона та використання вод

Води як об'єкт охорони та використання. Правове регулювання використання й охорони вод. Державне управління і контроль у сфері використання та охорони водних ресурсів. Юридична відповідальність за порушення водного законодавства.

Тема 8. Правове регулювання використання та охорони тваринного та рослинного світу

Поняття об'єктів тваринного світу. Види об'єктів тваринного світу. Використання об'єктів тваринного світу. Підстави припинення права власності і права спеціального користування об'єктами тваринного світу. Природні рослинні ресурси загальнодержавного та місцевого значення. Загальне і спеціальне

користування природними рослинними ресурсами. Правова охорона тваринного та рослинного світу: Червона книга України; Зелена книга України.

Тема 9. Правова охорона атмосферного повітря

Атмосферне повітря як об'єкт правової охорони. Правове регулювання охорони атмосферного повітря. Управління і контроль у галузі охорони атмосферного повітря. Юридична відповідальність за порушення атмосферного охоронного законодавства.

Тема 10. Правове регулювання відносин щодо надзвичайних екологічних ситуацій

Поняття надзвичайної екологічної ситуації. Правове регулювання надзвичайних ситуацій за законодавством України. Правовий режим зони надзвичайної екологічної ситуації. Державне управління у сфері регулювання відносин, що виникають у зв'язку із надзвичайними екологічними ситуаціями.

Тематика семінарських занять та самостійної роботи студентів визначені у тематичному плані дисципліни. Питання та завдання самостійної роботи студентів деталізовані у відповідних методичних вказівках.

4. ПОРЯДОК ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань студентів з навчальної дисципліни здійснюється шляхом проведення контрольних заходів, які включають *поточний контроль, модульний контроль, виконання індивідуального завдання, підсумковий контроль у формі заліку.*

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку знань студентів з окремих тем та рівня їх підготовленості до виконання конкретної роботи.

Ключовими формами та методами демонстрації студентами результатів навчання при поточному контролі є:

робота в малих групах – спільне опрацювання групою студентів окремих проблемних питань з наступною демонстрацією результатів засвоєння навчального матеріалу;

презентація – виступи перед аудиторією для висвітлення окремих питань, індивідуальних завдань, реферативних досліджень тощо;

дискусія – обґрунтування власної позиції у вирішенні проблемних питань екологічного законодавства;

кейс-метод – аналіз конкретних ситуацій, що дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності; передбачає розв'язування ситуативних задач застосування екологічних законодавчих актів.

Результати поточного контролю за семестр визначаються як середня з поточних оцінок за 100-бальною шкалою, відображених у журналах обліку відвідування та успішності академічної групи.

Модульний контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання після закінчення логічно завершеної частини лекційних та семінарських занять з певного змістового модуля.

Основною формою модульного контролю завдання, які включають як перевірку теоретичних положень курсу, такі розв'язування практичних завдань.

Оцінки з модульного контролю за 100-бальною шкалою відображаються у журналах обліку відвідування та успішності академічної групи і включаються як окремий заліковий модуль до залікового кредиту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) – форма організації навчання, яка має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. Індивідуальні завдання виконують студенти самостійно під керівництвом викладачів. Як правило, індивідуальні завдання виконуються окремо кожним студентом.

ІНДЗ є видом позааудиторної індивідуальної роботи студента навчального, навчально-дослідницького характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни і завершується оцінюванням.

Метою ІНДЗ є самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи. ІНДЗ це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, вмінь і навичок, отриманих у процесі лекційних, семінарських занять, охоплює тему, декілька тем або зміст навчальної дисципліни в цілому.

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою, а оцінка включається до залікового кредиту як окремий заліковий модуль.

Результатом підсумкового контролю є залік, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу з певної дисципліни виключно на підставі оцінювання залікових модулів.

Під час семінарсько-практичних занять, написання підсумкових модульних робіт, виконання індивідуальних науково-дослідних завдань виявляються наступні рівні знань: високий, добрий, посередній, недостатній.

Високий рівень знань: оцінка в межах від 90 до 100 балів. Ставиться за повні і правильні відповіді студента на усі запитання. При цьому необхідно, щоб студент умів логічно мислити, вільно використовувати набуті теоретичні знання при аналізі проблем екологічного законодавства, застосовувати знання з суміжних

галузей права, орієнтуватися в системі поточного законодавства та матеріалах судової практики.

Добрий рівень знань оцінюється у межах 75 – 89 балів. Студент аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей та похибок у логіці викладу теоретичного матеріалу. Він володіє базовими правовими термінами, поняттями та категоріями з вказаної теми, але самостійно нездатний аналізувати норми права, застосовувати їх в конкретній правовій ситуації

Посередній рівень знань оцінюється в межах 60 – 74 балів. Студент в основному знає матеріал теми, рекомендовану літературу, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань, відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутнім фахом.

Недостатній рівень знань оцінюється в межах до 60 балів. Студент не опанував зміст теми, вкрай слабо знає рекомендовану літературу, не володіє базовими поняттями, термінами, категоріями. Відсутнє логічне та наукове мислення, практичними навичками не володіє.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ:

За шкалою коледжу	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (добре)
84-75		C (добре)
67–74	задовільно	D (задовільно)
60-66		E (задовільно)
35 – 59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
0 – 34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою розраховується як середня у відповідності з ваговими коефіцієнтами, величина яких залежить від значення кожного з контрольних заходів, що проводяться під час вивчення навчальної дисципліни.

	Модуль 1 (поточне опитування)	Модуль 2 (підс. мод. контр.)	Модуль 3 (ІНДЗ)	Підсумкова оцінка
Вагові коефіцієнти, %	70	20	10	100
Оцінка в балах	80	83	70	80

Приклад розрахунку підсумкової оцінки:

$$O = 80 * 0,7 + 83 * 0,2 + 70 * 0,1 = 80$$

5. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Для якісного засвоєння курсу необхідна систематична та усвідомлена робота студентів в усіх видах навчальної діяльності: лекції, семінари-практикуми, консультації, самостійна робота як індивідуальна, так і під керівництвом викладача.

При проведенні аудиторних занять домінуючими є лекційно-проблемні, індивідуально-диференційовані, особистісно-орієнтовані форми проведення занять та технології, спрямовані на організацію самоосвіти студента.

При проведенні практичних занять використовуються активні форми проведення занять: евристичні бесіди, дискусії, ділові ігри, кейси тощо.

Крім того, така робота повинна бути індивідуалізованою з врахуванням рівня творчих можливостей студента, його навчальних здобутків, інтересів, навчальної активності тощо.

Склад методичного забезпечення дисципліни:

- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ методичні вказівки для виконання семінарських занять;
- ✓ матеріали тестового контролю з дисципліни;
- ✓ методичні вказівки для виконання самостійної роботи;
- ✓ засоби поточного та підсумкового контролю (завдання для підсумкових модульних робіт).

Навчально-методичне забезпечення розміщено в електронному форматі в навчально-інформаційному середовищі коледжу на базі Moodle з відкритим доступом для студентів.

Інструменти, обладнання та комп'ютерне забезпечення

Електронні енциклопедії, довідники, мультимедійні засоби у вільному доступі в Інтернет, комп'ютерні презентації за темами курсу, відкриті державні реєстри.

Список рекомендованих джерел

1. Конституція України від 26 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради.1996. № 30. Ст. 141.
2. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р. Відомості Верховної Ради України. 1991.№41.
3. Про охорону здоров'я. Основи законодавства України. Голос України. 1992. 15 грудня.
4. Про екологічну експертизу: Закон України від 9 лютого 1995 р. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 8.
5. Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 21 червня 2001 р. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 50.
6. Екологічне право. Навчальний посібник / за ред. Устименка Т.П. Київ:Алерта, 2016. 290 с.
7. Екологічне право України. Загальна частина : навч. посіб./ за ред. Курило В.І.Київ :Алерта, 2015. 620 с.

Інформаційні ресурси

Назва ресурсу або організації	Електронна адреса
Веб-сайти наукових установ	
Міжнародна асоціація юридичних наук (МАЮН)/ International Association of Legal Science	http://aisj-ials.org
Законодавство України	http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main
Міністерство освіти і науки України	http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/
Правові системи країн світу: дослідницька група JuriGlobe (Університет Оттави)	http://www.juriglobe.ca
Офіційний сайт наукової діяльності Національної академії ім. Я. Мудрого	http://nulau.org.ua/index.php?r=biblio
Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського	http://www.nbuv.gov.ua/
Харківська державна наукова бібліотека	http://korolenko.kharkov.com/